

Posudek školitele disertační práce

Název práce: **Dvacet let politiky sněmovních volebních reforem v České republice, 1989-2009**

Autor práce: Mgr. Jakub Charvát

Jméno vedoucího: PhDr. Jan Bureš, Ph.D., Ústav politologie FFUK

Hodnocení:

Kolega Mgr. Jakub Charvát zahájil své doktorské studium v roce 2010. Předkládaná disertace je výsledkem jeho intenzivního zájmu o problematiku volebních systémů a volebních reforem. Již v průběhu svého doktorského studia publikoval Mgr. Charvát celou řadu dílčích odborných studií a článků, které víceméně sloužily také jako přípravné studie pro zpracování disertační práce (v tisku je připravena Charvátova monografie o politice volebních reforem v ČR, dále publikoval dvě kapitoly v kolektivní práci *Česká demokracie po roce 1989*, kapitolu v kolektivní monografii *Levice v České republice a na Slovensku 1989-2009*, kapitolu v kolektivní monografii *Svobodné volby v Československu 1990-referendum o dalším směřování státu a společnosti*, dále kapitolu ve sborníku *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu VII.*, tři odborné studie v Politologickém časopise, pět studií ve Slovenské politologické revui, dvě studie ve fakultním internetovém časopise *Člověk*, studii v časopise *Evropská volební studia*, studii v *Politologické revui* a další). Těmito a dalšími výše nezmíněnými studii prokázal nejen schopnost vlastní orientace v problému a k němu relevantní domácí a především zahraniční odborné literatuře, ale zejména schopnost vlastního kritického a analytického myšlení, jakož i kreativní myšlení a schopnost nacházet vlastní, originální závěry a postřehy, podložené však řemeslně akademicky poctivě zpracovanou a odborně fundovanou argumentací. Už během svého doktorského studia začal také problematiku volebních systémů a reforem přednášet jak na Filozofické fakultě UK, tak také na Metropolitní univerzitě Praha. Má na svém kontě již také řadu dobře vedených bakalářských prací.

Disertační práce Jakuba Charváta představuje podle mého názoru velmi zdařilou analýzu, v níž autor dokázal výborně propojit své hluboké znalosti české politiky, procesu demokratické tranzice po roce 1989 a konsolidace politického systému v ČR se svými neméně fundovanými poznatky z oblasti teorie volebních systémů, opírající se o rozsáhlé studium nejen českých, ale především relevantních a nejnovějších publikací předních zahraničních odborníků na tuto součást politických věd.

Kolega Charvát si jako základní cíl své práce vytkl provést srovnávací analýzu politiky volebních reforem v ČSFR a ČR v období od roku 1989 do roku 2009. Tomuto tématu se kolega Charvát věnuje soustavně již od svého magisterského studia, jež bylo završeno neméně zdařilou diplomovou prací na téma možností reforem českého sněmovního volebního systému.

Mohu potvrdit, že kolega Charvát po celou dobu svého doktorského studia postupoval ve své práci velmi cílevědomě a zodpovědně. Svědčí o tom sám fakt, že disertační práci odevzdává ve třetím roce svého doktorského studia. Každoročně řádně plnil studijní plán. Ve své odborné práci netříštil témata svého odborného zájmu, a věnoval se soustředěně základnímu tématu volebních systémů. Jeho publikované studie a články ale ukazují schopnost Mgr. Charváta v tomto rámci uchopit „vyvolené“ téma z řady úhlů pohledu, na různé úrovni volebních systémů i v různých teritoriálních rozměrech. V tomto důsledku tak vznikly Charvátovy velmi zajímavé a přínosné studie nejen o volebních reformách v ČSFR/ČR po roce 1989, ale také studie o volbách do Zastupitelstva Hlavního města Prahy 2010, analýza problematiky tzv. volebního bonusu, srovnávací studie o volebních reformách v 90. letech v Československu, Polsku a Maďarsku; teoretická studie o proporcionalitě volebních systémů či společná studie s M. Štefkem o československé volební reformě, připravované na konci 80. let. Vedle toho publikoval kolega Charvát také studii o iráckých parlamentních volbách 2005, o maďarském volebním systému či teoretičtější studie o platnosti Duvergerových hypotéz či o teorii volebních systémů Arenda Lijpharta. Kolega Charvát také vystoupil na řadě domácích a již také zahraničních konferencích. Za zmínku stojí i řada jeho popularizačních článků, které na „volební“ témata či k různým otázkám českého ústavního či stranického systému publikoval především v časopise Listy. Za zmínku stojí také to, že v průběhu doktorandského studia se kolegovi Charvátovi podařilo získat také grant z Grantové agentury Univerzity Karlovy, jehož výsledná monografie se v těchto týdnech připravuje k tisku v prestižním odborném nakladatelství GRADA.

Výsledkem těchto velmi dobře vyplněných tří let jeho doktorandských studií je disertační práce, jež je dle mého názoru výborným příspěvkem k hlubšímu poznání problematiky vývoje a zejména konsolidace české demokracie po roce 1989, k níž nepochybně patří i opakované pokusy o reformu sněmovního volebního systému. Práci by dle mého názoru měli zevrubněji zhodnotit především oponenti. Jako školitel oceňuji na předložené disertační práci především schopnost kolegy Charváta zpracovat a do jednotného teoretického rámce zasadit tak rozsáhlé téma, náročné na fakta, události i teoretické přístupy. Autor se podrobně věnuje diskusím, jež ve zkoumaném období vedli v odborné a teoretické rovině přední odborníci. Dochází přitom

ve své práci k celé řadě vlastních zajímavých a odborně podložených závěrů, jež mohou být dále využity v úvahách o volebních reformách v ČR. Autor přitom analyzuje zejména strategie, jež jednotliví aktéři v rámci procesu pokusů o volební reformy sledovali. V jednotlivých sledovaných obdobích volebních reforem (1990-1992, 1998-2002, 2006-2009) autor formuloval řadu vlastních výzkumných hypotéz a následně ověřoval jejich platnost. Za velmi přínosný a pro českou politiku vlastně dosti varovný závěr disertační práce Jakuba Charváta považuji jeho konstatování (opět odborně dobře vyargumentované), že ani většina předložených či zvažovaných variant volební reformy by s největší pravděpodobností nevyřešila klíčový (a autory těchto reformních návrhů uváděný hlavní důvod těchto reforem) problém „slabých vlád.“ Autor přesvědčivě ukázal, že kořeny problematického procesu vládnutí v ČR jsou mnohem hlubší a v zásadě nesouvisí primárně s volebním systémem. Kolega Charvát tak ve své práci prokázal vysokou znalost nejenom současného českého politického/volebního systému a hlavních sociologických trendů vývoje současné české společnosti, ale i historických kořenů a tradic tohoto systému a české politické kultury. Zároveň je schopen kriticky přistupovat i k možnostem mechanického přenosu zkušeností z jiných zemí do stávajícího českého politického systému. Za přínosný považuji také (v závěru práce) pokus o formulaci některých doporučení pro možné budoucí úvahy o reformě volebního systému v ČR.

Závěrem bych chtěl uvést, že kolega Charvát podle mého názoru předložil velmi cennou a potřebnou práci, jež komplexně, přehledně a zároveň i teoreticky fundovaně mapuje politiku volebních reforem v ČSFR/ČR po roce 1989. V českém politologickém prostředí zatím taková práce, podrobně mapující pokusy o reformu volebního systému po roce 1989 nevznikla a i z toho důvodu se domnívám, že předkládaná disertace výrazně přispívá k rozvoji volebních studií v České republice. Vydaná v knižní podobě se jistě stane důležitou pomůckou pro studenty, pedagogy, novináře, ale i politiky, kteří se budou chtít v budoucnu touto tematikou zabývat. Práce je v neposlední řadě také výborným čtenářským zážitkem.

Práci kolegy Charváta proto velmi rád doporučuji k obhajobě a považuji ji za skvělý příspěvek k poznání českého politického systému.

V Dobříši, dne 16.5. 2013

.....
PhDr. Jan Bureš, Ph.D.